

Sint Jozefkoor

Over de
gregoriaanse modi

Modus

Modus (meervoud modi) is Latijn voor:

- ▶ manier
- ▶ wijze van uitdrukken
- ▶ verschijningsvorm
- ▶ i.v.m. het gregoriaans kunnen we spreken van verschil in toonsfeer

majeur en mineur, twee vertrouwde toonsferen

- ▶ Om te testen of majeure en mineur nog in onze genen zitten, een experiment:
- ▶ mi mi la- la- la ti do- la
- ▶ ti ti ti ti do ti la--
- ▶ Herhaal al neuriënd
- ▶ Verder? (La la re- re).....
- ▶ Al herkend welk lied het is?

- ▶ Dan nu in majeur
- ▶ sol sol do- do- do re mi – do
- ▶ Zie de maan schijnt door de bomen
- ▶ **Conclusie:** zonder te hoeven weten wat we precies doen, zijn we nog in staat om majeur spontaan in mineur om te zetten.

Ons toonstelsel

- ▶ Wij (de westerse cultuur) beschikken over het 12-tonig toonstelsel. (chromatische toonladder)
- ▶ Als we alle opeenvolgende (witte en zwarte)toetsen van de piano aanslaan, dan komen we op de dertiende toets een octaaf hoger uit. (luister maar)
- ▶ Moderne componisten maken hier wel gebruik van.
- ▶ De afstanden tussen de tonen zijn gelijk.

Andere culturen

- ▶ De 12-tonige ladder klinkt al wat vreemd in onze oren.
- ▶ In andere culturen maken ze zelfs gebruik van tonen daartussen. (tot 19, 24, 31, 43 of 53 intervallen per octaaf)
- ▶ Denk bv. aan Arabische muziek of muziek uit India, China of Indonesië.
- ▶ Onze geconditioneerde oren bestempelen die tussentonen al gauw als vals.

De 7-toonsladder

- ▶ Volledig vertrouwd klinkt voor onze oren deze 7-toonsladder
- ▶ do re mi fa sol la ti en als achtste (octaaf) do
- ▶ Het woord octaaf ontleent dus aan de 7- toonsladder zijn betekenis.

(In alle toonstelsels uit alle culturen is het die noot die in de verhouding 1:2 staat met de beginnoot.)

In de 7-toonsladder zitten 5 hele toonsafstanden
en 2 halve afstanden

▶ do re mi-fa sol la ti-Do

▶ la ti-do re mi-fa sol La

In onze genen verankerd

- ▶ De opeenvolgende reeks van twee hele afstanden, een halve, drie hele en weer een halve is ons zo vertrouwd, dat we ze niet eens meer als heel of half aanvoelen.
- ▶ We zingen de afstanden, zeker in de ladder van Do spontaan goed.
- ▶ Zo goed dat we nauwelijks in staat zijn om alleen maar hele afstanden te zingen.
- ▶ Probeer het maar.

Majeur en mineur vergeleken

- ▶ We hebben al ervaren dat majeure en mineur (of do-muziek en la-muziek) niet vreemd voor ons is.
- ▶ We gaan ontdekken waar de verschillen in zitten en hoe we aan de benaming komen.
- ▶ Een paar begrippen:
- ▶ **Grondtoon**: die toon die eindtoon van een melodie is en ook vaak de begintoon. (Altijd is Kortjakje ...)
- ▶ **Dominant**: (Dominus=**Heer**) over**heers**sende toon
(Mooi Anna ...)

		do	
			ti
	la		
dominant kwint		sol	
			fa
mediant grote tert		mi	
	re		
grondtoon		do	

		la	
	sol		
			fa
dominant kwint		mi	
	re		
mediant kleine tert		do	
			ti
grondtoon		la	

		do	
			ti
	la		
dominant kwint		sol	
			fa
majeur grote tert		mi	
	re		
grondtoon		do	

		la	
	sol		
			fa
dominant kwint		mi	
	re		
mineur kleine tert		do	
			ti
grondtoon		la	

Van Majeur naar mineur

Altijd is kortjakje ziek la la mi mi fa fa mi-;

re re do do ti ti la-; mi mi re re do do ti-; mi mi re re
do do ti-; la la mi mi fa fa mi; re re do do ti ti la-;

Dat gaat naar Den Bosch toe la ti do re mi- la-;

fa fa fa fa fa mi mi-; re re re re do mi; ti re do ti la-;

Daar was laatst do- ti la- mi do- ti la-;

do ti do mi- mi re do ti do- la; do- ti la- mi do- ti la-;

do ti do mi fa mi re do ti la-;

Majeur of mineur

M of m

Daar kwam enen boer van Zw.. M

Maria die zoude naar B.... M

Signor Abbate m

Dona nobis ... M

Het was een maged uit..... m

What shall we do with the dr.... m

Komt vrienden in het ronden m

Heer jesus heeft een hofken ... M

	I	III	V	VII
	dorisch <i>protus</i>	phrygisch <i>deuterus</i>	lydisch <i>tritus</i>	mixolydisch <i>tetrardus</i>
	ti		re	mi
	teu	do		
dominant	la	ti	do	re
			ti	
	sol	la		do
			la	ti
	fa	sol		
	mi		sol	la
		fa		
grondtoon	re	mi	fa	sol